

Jedrce

Društva jedrskih strokovnjakov Slovenije

februar 2000

Poročilo predstavnikov Mreže mlade generacije o udeležbi na konferenci Združenih narodov o spreminjanju podnebja UNFCCC COP5¹

Bonn, Nemčija, 25. okt – 5. nov 1999

Tomaž Nemeč in Igor Lengar

V Bonnu sva se udeležila 5. svetovne konference o spreminjanju podnebja (COP5) v organizaciji OZN. Na konferenci so sodelovali predstavniki večine držav članic OZN in ob tem še različne nevladne organizacije. Kot člana *Mreže mlade generacije* (MMG) iz Slovenije sva sodelovala v delegaciji *Young Generation Network* Evropskega jedrskega društva (ENS YGN), v katerem sodelujejo mladi jedrski strokovnjaki, predvsem iz Evropske unije in drugih evropskih držav.

Cilji konference COP5 so bili izdelava tehničnih in pravnih pravil za izvajanje sporazuma "*Protokol iz Kyota*", sprejetega na konferenci COP3 v Kyotu leta 1997. V Protokolu so se razvite države zavezale, da bodo omejile izpuste toplogrednih plinov (predvsem CO₂). Omejitev izpustov CO₂ je mogoča na različne načine: z omejevanjem rasti industrije, z nadomeščanjem fosilnih goriv z drugimi viri energije (hidroelektrarne, nuklearke, sončne celice, veter), z učinkovito rabo energije in manjšim potrošništvom energije, z uvajanjem "*čiste tehnologije*" v države v razvoju (ki zato sproščajo manjšo množino CO₂ od pričakovane), z vezavo CO₂ v biomaso (pogozdovanje) itd.

Na konferenci COP5 so se vladne organizacije dogovarjale in odločale o naslednjih zadevah:

- Način merjenja izpustov CO₂ določene države ter princip kaznovanja te države, kadar prekorači dogovorjeno mejo izpustov CO₂ (kazen naj bi spodbudila države, da bi se držale teh omejitev).
- Globalno trgovanje z izpusti CO₂, pri katerem se cena za enoto omejitve izpusta (*emission reduction unit*) določa tržno in jo mora razvita država plačati drugi državi za njene omejitve izpustov (za zmanjšanje izpustov druge razvite države oz. za manjši prirastek izpustov države v razvoju od pričakovanega). Pri tem so se države EU (v nasprotju z ZDA) zavemale za omejitev deleža odkupljenih kreditov (*carbon credits*) v celotnem zmanjšanju izpustov CO₂ posamezne razvite države.
- Skupna izvajanja (*Joint Implementation*, JI) ter Mehanizem čistega razvoja (*Clean Development Mechanisms*, CDM), sta mehanizma za uvajanje novih, "*čistih*" tehnologij v industrijske in nerazvite države, zaradi česar je ob predvideni industrijski rasti teh držav naraščanje izpustov CO₂ manjše od pričakovanega. Pomemben je seznam *čistih tehnologij*, ki so dovoljene za uporabo v JI in CDM ter njihovo ovrednotenje glede prihranka izpustov CO₂.

Med mehanizmi JI in CDM je zelo pomembna vloga jedrske energije, ki pri proizvodnji električne energije ne proizvaja CO₂ (izpusti CO₂ v svetu bi se povečali za 20% ob nadomestitvi jedrske energije s fosilnimi gorivi). Zmanjšanje globalnega sproščanja CO₂ z uporabo jedrske energije lahko poteka na različne načine:

- z modernizacijo in nadgradnjo že delujočih nuklearnih elektrarn ter povečanjem njihove moči,
- s podaljšanjem življenjske dobe obstoječih nuklearnih elektrarn,
- z gradnjo novih nukleark.

Predstavniki jedrske industrije smo se na COP5 zavzemali za vključitev jedrske energije med *čiste tehnologije* v seznama JI ter CDM. Temu pa so zelo nasprotovale različne okoljevarstvene nevladne organizacije (Greenpeace in druge), ki so javno nastopale proti jedrski energiji. Seznam *čistih tehnologij* določa, katere tehnologije lahko uporabljajo razvite države pri pridobivanju kreditov (*carbon credits*) z izvozom tehnologije (JI in CDM) v druge države. Člani YGN smo se na COP5

¹ UNFCCC COP5 – 5th Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, več informacij na spletni strani: <http://www.unfccc.de/>

aktivno udeleževali zasedanj vladnih delegacij ter sestankov nevladnih organizacij in tam predstavljali argumente za uvrstitev jedrske energije med *čiste tehnologije*. Ob tem smo predstavljali stališča jedrske stroke tudi na informativni stojnici INF (*International Nuclear Forum*). Načelo YGN je:

"Jedrska energija je čista in trajnostna (sustainable) in je zato pomembna pri zmanjševanju podnebnih sprememb, ter mora biti zato vključena med tehnologije za projekte JI in CDM. V tej povezavi mora biti jedrska energija podvržena istim merilom izbiranja mehanizmov kot druge tehnologije."

Člani YGN smo aktivno nastopili tudi z drugimi akcijami:

- organizacijo srečanja (*side-bar event*) s predstavitevjo stališč jedrske stroke povabljenim delegatom in predstavnikom nevladnih organizacij,
- vodenim izletom v jedrsko centralo Mülheim Kärlich, ki so se ga udeležili vladni predstavniki in novinarji iz 21 držav,
- zelo odmevnim "šok dogodkom" (*shock event*), verigo iz 800 balonov pred konferenčnim središčem COP5. Vsak balon je predstavljal milijon ton izpustov CO₂, skupaj 800 milijonov ton. Z uporabo jedrske energije se v državah EU izogonejo takšni količini izpustov CO₂ v 1 letu,
- članica YGN Astrid Gisbertz je kot predstavnica FORATOMa predavala na plenarni skupščini COP5 in predstavila vlogo jedrske energije pri omejevanju izpustov CO₂ ter zahtevala, da se jedrska tehnologija ne izključi iz okvira JI in CDM. To je bila do sedaj prva javna predstavitev stališč jedrskih organizacij delegatom konferenc COP.

800 balonov pred konferenčnim središčem COP5. Vsak balon za 1 milijon ton izpustov CO₂, ki se jim v državah EU izogonejo z uporabo jedrske energije v enem letu.

Člani YGN smo tudi zbirali informacije o aktivnostih drugih nevladnih organizacij, predvsem protijedrsko usmerjenih. Japonska skupina "Citizen's Nuclear Information Centre" je postavila stojnico s šokantnimi slikami in naslovi o nesreči s kritičnim materialom v Tokaimuri, kar naj bi sprožilo strah pred jedrsko energijo. Njeni predstavniki niso hoteli razpravljati o prednostih in slabostih jedrske tehnologije, do katere so imeli izrazito čustven in odklonilen odnos.

Izmenjali smo stališča o Nuklearni elektrarni Krško z avstrijsko članico Greenpeace-a. Pozitivno je ocenila prizadevanja za povečanje varnosti nuklearke, čeprav ob tem izrazila dvome o potresni varnosti elektrarne. Avstrijski Greenpeace zelo nasprotuje zamenjavi uparjalnikov, saj bo s tem podaljšano obratovanje NEK, a ob tem priznavajo, da bo varnost obratovanja z novimi uparjalniki večja. Predstavniki Greenpeace-a in Climate Action Network-a so tudi priznali pozitivno vlogo YGN v predstavljanju jedrske stroke, ki tako postaja bolj sprejemljiva za javnost, saj smo člani YGN pripravljani na pogovor tudi z nasprotniki jedrske industrije in odgovarjati tudi na vprašanja o občutljivih temah (jedrske nesreče).

Čakajo nas volitve predsednika in polovice članov UO ter NO društva

Na skupščini društva, ki bo aprila ali maja, bomo tudi volili v organe društva. Letos poteče mandat naslednjim:

Predsedniku:

- Andrej Stritar

Članom Upravnega odbora:

- Irena Mele
- Matjaž Ravnik
- Jože Špiler

Članom Nadzornega odbora:

- Andro Alujevič
- Ivan Špiler

(Še dve leti so člani UO Leon Cizelj, Marjan Levstek in Radko Istenič.)

(Še dve leti sta člana NO Bogdan Glumac in Stojan Petelin.)

Za učinkovito in demokratično delovanje Društva jedrskih strokovnjakov je evidentiranje kandidatov vsaj tako pomembno kot sama izvedba volitev. Po 19. členu statuta lahko volilne predloge poda vsak član društva, kandidat pa mora dati pristanek na kandidacijo. Vabimo vse člane društva, da razmislijo o možnih kandidatih in svoje predloge (možna je tudi ponovitev mandata) sporočijo tajniku DJS Igorju Jenčiču (DJS, Jamova 39, 1000 Ljubljana, oziroma na: igor.jencic@ijs.si). Na vabilu za skupščino bodo predstavljene tudi prispele kandidature.

Igor Jenčič